

Foruten de her nævnte 4 torvgasanlæg, alle efter Körtings system, findes der tidligere lignende anlæg efter samme system bl. a. ogsaa ved Burängsberg og Skabersjö samt et efter Luthers system ved Späringsholm. I 1908 har et mekanisk verksted i Göteborg indrettet sig for utførelse av torvgasanlæg efter Richés system.

Paa Slätterödsmynen i Skåne paabegyndtes i 1908 maskintorvtilvirkning til en i nærheten av myren samme aar anlagt større kraftcentral med de Lavals damptrubiner for fremstilling av lys og kraft bl. a. til omegnen av Skuru station.

TORVSTRØINDUSTRIEN I SVERIGE 1908

UTDRAG AV «TORFTJÄNSTEMÄNNENS VERKSAMHET UNDER ÅR 1908»

AV FÖRSTE TORVINGENIÖR E. WALLGREN

DA gaardbrugerne i 1908 hadde vanskelig for at avse større summer til indkjøb av torvstrø paa grund av daarlige tider og høie renter samt dyr utsæd om vaaren og ekstra statsskat om høsten, og da de samtidig fik rike halmavlinger 1907 og 1908 med efterfølgende lave priser paa halmstrø, anvendte de som strø i stor utstrækning halm, som de altsaa ikke behøvet kjøpe. Dette var ogsaa delvis en følge av, at det i 1908 falbudte torvstrø, som var indbjerget i 1907, i regelen var meget vandholdig og saaledes av daarlig beskaffenhet. I 1908 derimot blev torvstrøet i det hele tat meget godt indbjerget. I dette aar er tilvirkning av torvstrø for gaardsbehov tiltat, og flere nye andelstorvstrøslag dannet. Da nu samtidig *overproduktion av torvstrø* efter daværende avsetningsforholde antokes at finde sted i enkelte distrikter allerede i 1907, og de mange torvstrøfabrikker, som anlagdes sidstnævnte aar, først kom i virksomhet i 1908, økedes den saakaldte overproduktion. Derav fulgte lave salgspriser i de distrikter, som producerte betydelige mængder torvstrø, mens prisene i visse andre distrikter var ganske høie. De høie fragter har nemlig umuliggjort torvstrøets forsendelse til de distrikter, som ikke har tilstrækkelig mange torvstrøfabrikker. I 1908 tilvirkedes i Kristianstads, Jönköpings, Skaraborgs og Örebro len ca. 6—700 000 baller i hvert len eller tilsammen omtrent det halve av hele landets torvstrøproduktion.

Det er især torvstrøfabrikkerne inde i landet, bl. a. i de 3 sidstnævnte len og Värmland, som ved sin som regel lyse og uformuldnede hvitmose med særdeles høi opugningsevne, vilde være skikket til at opta konkurransen med Holland i *torvstrøeksport* til England, hvis ikke de høie torvfragter la hindringer i veien. Hvad der ogsaa hindrer eksporten er, at Holland foruten sine korte fragter til England, har billigere arbeidskraft end Sverige.

Arbeiderspørsmålet behandledes i foregaaende årsberetning. Herom kan nu med hensyn til torvstrøfabrikationen bemerkes følgende:

Mange torvstrøfabrikker har i 1908 tilvirket mer, end under de raadende konjunkturer ellers vilde ha været tilfældet, særlig for at skaffe arbeide til en stor del av den gamle arbeidsstok, som man vilde beholde i paavente av bedre konjunkturer. De aller fleste fabrikker har derimot ikke været i kontinuerlig drift eller paa langt nær utnyttet sin produktionsevne, hvorved dels administration, forrentning og amortisation av de kostbare anlæg ved at fordeles paa den ringe tilvirkning har gjort denne forholdsvis dyr regnet pr. balle, og dels har tilfældige og saaledes mere kostbare arbeidskræfter maattet anvendes.

Omkring $\frac{2}{3}$ av Sveriges torvstrøfabrikker har ikke statslaan, og en stor mængde av disse fabrikker har i de daarlige tider hat høie renter at betale av anlægskapitalen, og for liten driftskapital samt har endnu forholdsvis ugunstige kommunikationer. Saadanne fabrikker har ikke uten økonomiske tap kunnet opta konkurransen med mere gunstig stillede.

Endvidere maa bemerkes, at mange torvstrøfabrikker er anlagt, uten at der paa forhaand er blit konferert med sagkyndige folk om, hvorledes anlægget bedst skulde ordnes. I slike tilfælder er særlig den feil blit begaat, at fabrikbygningerne av billighetshensyn er utført for smaa, og tørkehusene for faa, i forhold til de anskaffede maskiner. Saa langt fra at være konkurransedygtig maa en saadan fabrik under trykkede markedspriser nødvendigvis gaa med tap; ti naar der ikke findes overensstemmelse mellem de forskjellige deler, hvorav et fabrikanlæg bestaar, blir tilvirkningsomkostningene forholdsvis høie. Naar saa en større ordre om leveranse kommer, savnes der lagerrum nok for at producere varen inden den forønskede tid. Skulde der senere hen ved bedre konjunkturer bli spørsmål om til- eller ombygning av fabrikken, blir omkostningene hertil som regel dobbelt saa store, som hvis man fra begyndelsen av hadde gjennomtænkt planlæggelsen av anlægget tilstrækkelig. Anlæg, som ikke er planmessig utført, maa i en lang aarrække drives under ugunstige forhold.

Den mere almindelige anvendelse av lukkede grøfter paa aker og eng har for saavidt indflydelse paa torvstrøspørsmålet, som i samme grad som antallet av husdyr tiltar, vil ogsaa torvstrøforbruket økes. Nu forlanger saadanne smaabrukere ved torvstrøindkjøp i regelen ikke hel vognlast paa mindst 8 tons, hvorved fragtrabat indrømmes, av hvilken grund torvstrøet kommer til at falde meget kostbart; dette bevirker, at der gjøres smaa indkjøp eller, at torvstrø slet ikke rekvireres, for saavidt ikke fabrik findes like i nærheten. Sjelden ser man flere smaabrukere slaa sig sammen om fælles vognlast. Desuten hører man meget ofte klage over, at statsbanerne ved rekvisition av vogner for torvstrøfragt benytter mindre vogner, som ikke laster 8 tons.

Sammenstilles de her ovennævnte forholde, er det indlysende, at

torvstrøfabrikanterne i 1908 har hat det vanskelig nok, hvorfor enkelte ogsaa maatte gjøre konkurs det aar.

I forbindelse med spørsmålet om fragtnedsættelse for torvprodukter meddeler første torvingeniøren i sin beretning, at dette spørsmål behandlede særskilt i Svenska Teknologforeningens møte i 1908, hvor der som resolution vedtoges en uttalelse om ønskeligheten av, at staten under lempelige og bestemte former støtter torvindustriens bestræbelser for fremstilling av et fuldt konkurransedygtig produkt og dettes anvendelse. Saadan støtte kan statsmagterne gi ved nedsættelse av jernbanefragten for torvprodukter.

SAMMENSLUTNING AV SVENSKER TORVSTRØFABRIKANTER

UTDRAG AV »MEDDELELSER FRA NORGES OPLYSNINGSKONTOR FOR
NÆRINGSVEIENE»

REPRÆSENTANTER for hele Sveriges torvstrøindustri avholdt den 15de juni et møte i Jønkøping, hvor der besluttedes dannet et riksforbund, hvis formaal navnlig skal være fælles salg, prisregulering og eksport. Konstituerende møte skal senere avholdes. Som bekjendt dannedes der allerede vaaren 1908 et »bolag«, omfattende endel av torvstrøfabrikkene i det sydlige og vestlige Sverige med det formaal særlig at arbeide for eksporten til England. Dette foretagende gik imidlertid noksa snart overstyr efter sigende som følge av daarlig ledelse av Göteborgskontoret. Da man imidlertid mener, at en sammenslutning er absolut nødvendig, agter man ikke at la sig avskrække av dette mislykkede forsøk, men vil istandbringe en ny og større sammenslutning. Den svenske torvstrøeksport til England naadde i 1909 ca. 10 000 ton, dog tildels til priser, som ikke levnet nogen gevinst.

TORVLAAN AV OFFENTLIGE MIDLER I SVERIGE

KOMMERSKOLLEGIUM OG LANDBRUKSSTYRELSEN i Sverige foreslaar at der for indeværende aar bevilges av torvlaanefondet tilsammen 163 840 kr. til 12 forskjellige torvfabrikker.